

**ЗАКОН
О ЗАШТИТИ ЛИЦА
С МЕНТАЛНИМ ПОРЕМЕЋАЈИМА**

На основу члана 23 Статута Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, Скупштина Брчко дистрикта Босне и Херцеговине, на 25. сједници одржаној 25. јануара 2006. године, усваја

**ЗАКОН
О ЗАШТИТИ ЛИЦА
С МЕНТАЛНИМ ПОРЕМЕЋАЈИМА**

ПРВИ ДИО

**Члан 1
(Предмет Закона)**

Овим законом прописују се основна начела, начин организовања, спровођења заштите и унапређивања менталног здравља, као и претпоставке за примјену мјера и поступања према лицима с менталним поремећајима.

**Члан 2
(Начин остваривања заштите и унапређивања здравља ментално обољелих лица)**

Заштита и унапређивање здравља лица с менталним поремећајима остварује се:

- a) омогућавањем одговарајуће дијагностичке обраде, лијечењем и рехабилитацијом;
- b) научним истраживањима у области менталног здравља ради заштите и унапређивања менталног здравља, као и заштите менталних болесника од љекарских или научних испитивања без њиховог пристанка или сагласности њихових старатеља;
- c) укључивањем лица с менталним поремећајима у едукационе или друге програме ради промоције менталног здравља, који су посебно програмирани и спроводе се у законом одређеној установи;
- d) опоравак лица с менталним поремећајима њиховим укључивањем у породичну, радну и друштвену средину;
- e) едукацијом ментално-здравствених радника и заштитом њиховог здравља;
- f) подршком стварању и раду удружења лица с менталним поремећајима ради потпунијег остваривања њихових интереса и права;

- g) обезбјеђивањем средстава обавезног финансирања за ментално обољела лица из буџета Брчко дистрикта БиХ и локалне заједнице.

Члан 3 (Дефиниције)

У смислу овог закона:

- a) Лице с менталним поремећајима је лице које остварује ментално-здравствену заштиту због менталних поремећаја или болести.
- b) Центар за ментално здравље је установа у примарној здравственој заштити чија је функција заштита и унапређивање менталног здравља у Брчко дистрикту БиХ. Корисници услуга ментално-здравствене заштите Центра за ментално здравље су обухваћени примарним, секундарном и терцијарним превентивним активностима Центра за ментално здравље.
- c) Заштитна кућа је јединица социјално-здравствене установе у коју се смјештају корисници ментално-здравствене заштите, који се на други начин не могу збринути.
- d) Заштитна радионица је јединица за рад под посебним условима и запошљава најмање 51% лица с менталним поремећајима, а могу је основати Влада Брчко дистрикта БиХ или правно лице уз субвенције државе.
- e) Здравствене установе су здравствени центри, Центар за ментално здравље, болница, самосталне амбуланте и ординације, диспанзери, савјетовалишта.
- f) Установа за ментално здравље је било која служба здравствене установе чија је примарна функција заштита и унапређивање менталног здравља.
- g) Социјална установа је установа за обављање дјелатности социјалне и дјечје заштите чије је дјеловање регулисано Законом о социјалној заштити, Законом о породичним односима и Законом о дјечјој заштити.
- h) Дијете је лице млађе од 14 година живота.
- i) Малољетно лице је лице старије од 14 година живота које није навршило 18 година живота.
- j) Медицинска заштита је одређени дијагностички поступак, облик лијечења, пријем и смјештај у здравствену установу, укључивање у образовне програме који се спроводе у здравственој установи, истраживање на подручју заштите и унапређивања здравља лица с менталним поремећајима.
- k) Пријем у здравствену установу је поступак од доласка или довођења лица у ту установу ради прегледа или лијечења до

- доношења одлуке о његовом добровољном смјештају или присилном задржавању у здравственој установи.
- l) Пристанак је слободно дата сагласност лица с менталним поремећајима за спровођење одређеног љекарског поступка, која се заснива на одговарајућем познавању сврхе, природе, посљедица, користи и опасности од тог љекарског поступка и других могућности лијечења.
 - m) Добровољни смјештај је смјештај лица с менталним поремећајима у здравственој установи уз његов пристанак.
 - n) Присилно задржавање је смјештај лица с тежим менталним поремећајима у здравствену установу од тренутка доношења одлуке породичног љекара или надлежног психијатра о задржавању тог лица без његовог пристанка до одлуке суда о присилном смјештају без обзира да ли се ради о лицу које је тек дошло или доведено у здравствену установу или лицу које се већ налази на лијечењу у здравственој установи, а које је опозвало пристанак за добровољни смјештај.
 - o) Присилни смјештај је смјештај лица с тежим менталним поремећајима у здравственој установи без његовог пристанка, а дјетета, малољетног лица или лица лишеног пословне способности с тежим менталним поремећајима, без пристанка његовог законског заступника уз услове и по поступку из поглавља IV овог закона.
 - p) Физичка сила, у смислу овог закона, је употреба средстава за физичко ограничавање кретања и дјеловања лица с менталним поремећајима (физичко фиксирање стезуљом или изолација – издвајање).
 - r) Законски заступник малољетника је родитељ ако није лишен родитељског права, за малољетника који је без родитеља или о којем се родитељи не брину – старатељ, за малољетног усвојеника – усвојилац, за пунољетно лице над којим је продужено родитељско право – родитељ, за пунољетно лице којем је одузета или ограничена пословна способност – старатељ.
 - s) Комисија за заштиту лица с менталним поремећајима је комисија која надзире спровођење заштите и унапређивање здравља лица с менталним поремећајима.
 - t) Доктор медицине је породични љекар.
 - u) Ментално-здравствени радници су лица која обављају дјелатност заштите, унапређивања здравља и лијечења лица с менталним поремећајима.
 - v) Електроконвулзивна терапија подразумијева процедуру којом се примјеном електричне струје изазивају конвулзије. Индикације за примјену су: кататоне форме шизофреније, неки облици шизоафективних психоза, депресије резистентне на антидепресивну фармакотерапију.

z) Психохирургија је метода лијечења менталних болесника оперативним захватима на мозгу, који је органски интактан.

ž) Кастрација је оперативни захват којим се изазива стерилност, примјењује се на адекватне начине код оба пола.

ДРУГИ ДИО

ПОГЛАВЉЕ I

Члан 4 (Заштита и лијечење)

(1) Свако лице с менталним поремећајима има право на квалитетну заштиту и унапређивање свога здравља, под једнаким условима као и сви други грађани.

(2) Лице с менталним поремећајима без обзира на пол, расу, нацију, вјеру има право на једнаке услове лијечења као и свако друго лице којем се пружа здравствена заштита.

(3) Слободе и права лица с менталним поремећајима могу се ограничити само законом ако је то нужно ради заштите здравља или безбједности тог или других лица.

(4) Достојанство лица са менталним поремећајима мора се штитити и поштовати у свим околностима.

(5) Лица с менталним поремећајима имају право на заштиту од било каквог облика злостављања и понижавајућег поступања.

(6) Лица с менталним поремећајима не смију бити доведена у неравноправан положај због својих менталних поремећаја. Посебне мјере које се предузимају да би се заштитила права или обезбјеђивало унапређивање здравља лица с менталним поремећајима не сматрају се обликом неједнаког поступања.

(7) Лица с менталним поремећајима морају се такође штитити и од насиља по основу пола, узнемиравања и сексуалног узнемиравања у смислу одредаба Закона о равноправности полова у БиХ.

(8) Лијечење лица с менталним поремећајима организоваће се тако да се у најмањој могућој мјери ограничавају њихова слобода и права, те проузрокују физичке и психичке непријатности, вријеђа њихова личност и људско достојанство.

Члан 5 (План лијечења)

(1) Лијечење и брига о сваком пацијенту ће се заснивати на појединачно направљеном плану, који ће бити, уколико је то могуће, договорен с пацијентом, редовно провјераван и ревидиран ако је то потребно.

(2) Психијатри и други ментално-здравствени радници дужни су дати предност добровољном прихватању сарадње у лијечењу и уважавању жеља и потреба лица с менталним поремећајима над присилним мјерама.

Члан 6 (Пристанак на преглед и љекарски поступак)

(1) Лице с менталним поремећајима које може разумјети природу, посљедице и опасност предложеног љекарског поступка и које на основу тога може донијети одлуку и изразити своју вољу, може се прегледати или подвргнути љекарском поступку само уз његов писмени пристанак и потписивање уговора о лијечењу.

(2) Способност лица да даје пристанак утврђује доктор медицине или психијатар у вријеме када то лице доноси одлуку и у ту сврху издаје писмену потврду. Ова се потврда прилаже у љекарску документацију. Лице из става 1 овог члана може захтијевати да у поступку давања пристанка буде присутно лице од његовог повјерења.

(3) Дијете или малољетно лице с менталним поремећајима које није способно дати пристанак може се подвргнути прегледу или другом љекарском поступку само уз пристанак његовог законског заступника. Мишљење малољетника се при томе треба узимати у обзир у складу с његовом доби и степеном зрелости.

(4) Пунољетно лице с менталним поремећајима које није способно да да пристанак може се подвргнути прегледу или другом љекарском поступку само уз пристанак његовог старатеља, а ако га нема онда уз сагласност Комисије за заштиту лица с менталним поремећајима, уколико се не ради о хитном случају.

(5) Када пристанак дају лица из ставова 3 и 4 овог члана, психијатар им је дужан под истим условима дати обавјештења које је дужан дати лицу са менталним поремећајима када оно даје пристанак.

(6) Пристанак лица из ставова 1, 3 и 4 овог члана може се повући у било којем тренутку. Лицу које повлачи пристанак морају се објаснити посљедице престанка примјењивања одређеног љекарског

поступка. Оpozив пристанка лица из ставова 1, 3, и 4 овог члана даје се у писменој форми.

(7) Одрицање лица с менталним поремећајима од права на давање пристанка не производи правна дејства.

Члан 7 (Преглед и лeкарски поступак без пристанка)

(1) Тражење пристанка из члана 6 ставова 1, 3 и 4 није обавезно ако би због његовог добијања био непосредно угрожен живот лица с менталним поремећајима или би пријетила озбиљна и непосредна опасност од тежег нарушавања његовог здравља. Лeкарски поступак може се примјењивати без пристанка само док траје наведена опасност.

(2) Шеф службе у здравственој установи или надлежни психијатар здравствене установе одлучује о нужности и хитности одређеног лeкарског поступка. О том поступку обавјештава законског заступника лица с менталним поремећајима ако га оно има.

(3) Лице с менталним поремећајима које је присилно смјештено у здравствену установу може се и без његовог пристанка подвргнути прегледу или другом лeкарском поступку који служи лијечењу менталних поремећаја због којих је присилно смјештено у здравствену установу само ако би без спровођења тог поступка наступило тешко оштећење здравља тог лица.

(4) Ако се лeкарски поступак спроводи без пристанка лица с менталним поремећајима у складу с чланом 6 ставовима 3 и 4 и ставовима 2 и 3 овог члана потребно је у мјери, у којој је то могуће, објаснити том лицу могуће поступке његовог лијечења и укључити то лице у планирање његовог лијечења.

(5) О сваком присилном смјештају пунољетних лица с менталним поремећајима без њиховог пристанка, односно дјече и малољетних лица с менталним поремећајима и лица лишених пословне способности без пристанка њихових законских заступника одлучује суд.

(6) Поступци по одредбама овог закона су хитни.

(7) Здравствена установа мора да обавијести Комисију за заштиту лица с менталним поремећајима о сваком случају ограничавања слобода из става 1 овог члана.

ПОГЛАВЉЕ II

Члан 8 (Права лица с менталним поремећајима у поступку лијечења)

(1) Свако лице с менталним поремећајима добровољно или присилно смјештено у здравствену установу или укључено у поступак лијечења има право:

- a) да му се одреди индивидуално прилагођени облик лијечења у зависности од његовог ментално-здравственог стања, квалитета социјалне подршке и могућности установе;
- b) кад год је могуће дати предност ванболничком облику лијечења – центри за ментално здравље и дневне болнице уз укључивање и развијање мреже социјалне подршке у породици и локалној заједници;
- c) да буде упознато у вријеме пријема и укључивања у лијечење, а касније на свој изричит захтјев с његовим правима и дужностима, те поучено о томе како може своја права остварити;
- d) да буде упознато с разлозима и циљевима његовог смјештаја, те са сврхом, природом, посљедицама, корисности и опасностима спровођења предложеног облика лијечења и корисности и опасностима спровођења других могућности лијечења као и посљедицама нелијечења;
- e) радно учествовати у планирању и спровођењу свога лијечења, опоравка и ресоцијализације;
- f) да се образује према одговарајућем општем наставном плану и програму или посебном наставном плану и програму за лица заостала у развоју и посебном наставном плану и програму за лица с менталним поремећајима и поремећајима психичког развоја;
- g) на новчану накнаду за рад у радно-терапијским пословима од којих установа у којој се налази на лијечењу остварује приход;
- h) да подноси притужбе директно шефовима здравствене установе или шефу службе у погледу облика лијечења, дијагностицирања, отпуста из установе и повреде његових права и слобода;
- i) да поставља захтјеве и изјављује без надзора и ограничења приговоре, жалбе и друге правне лијекове надлежним судовима, односно органима управе;
- j) да се савјетује с љекаром по свом избору;
- k) да се дружи с другим лицима смјештеним у здравственој установи и да прима посјете;
- l) да о свом трошку шаље и прима без надзора пошту и часописе, а уз надзор телефонира и прима пакете;

- m) да посједује предмете за личну употребу, осим предмета којима може да угрози свој живот или здравље, или живот и здравље других лица;
- n) да учествује по свом избору у вјерским активностима у оквиру могућности здравствене установе.

(2) Подаци о коришћењу права из става 1 тачака а) и б) овог члана уносе се у лџкарску документацију лица с менталним поремећајима.

(3) Права из става 1 тачака а), б), с), е), ф) и г) овог члана могу у име лица с менталним поремећајима остварити чланови породице или друга лица која дјелују у његовом интересу.

Члан 9 (Мјесто лијечења)

(1) Када је лијечење лица с менталним поремећајима неопходно у здравственој установи, оно ће се омогућити и спровести у одговарајућој установи која се налази у мјесту његовог пребивалишта, ако нема пребивалишта онда у мјесту његовог боравишта, а ако нема боравишта онда у мјесту гдје је лице затечено, а ако у том мјесту нема здравствене установе у здравственој установи која је најближа мјесту његовог пребивалишта, боравишта или мјеста гдје је лице затечено.

(2) Смјештај и лијечење лица с менталним поремећајима обавља се само у психијатријским установама које одреди Одјељење за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта БиХ.

(3) Уз писмени пристапак лица с менталним поремећајима, односно законског заступника лица лишеног пословне способности, дјетета или малољетног лица с менталним поремећајима датим у складу с чланом 6 ставовима 1, 3 и 4 овог закона или на писмени захтјев лица овлашћених да дају пристапак, лијечење се може спровести у здравственој установи која не одговара условима из става 1 овог члана.

(4) Психијатријско лијечење дјеце и малољетних лица спроводи се у дијелу службе здравствене установе намијењене лијечењу дјеце и омладине који су одвојени од дијела за пунољетне болеснике.

(5) Недовољно ментално развијено лице које не располаже психичким могућностима за укључивање у лијечење у здравственој установи као и свако друго лице с менталним поремећајима, лијечиће се у установи која је прилагођена посебним потребама тих лица.

Члан 10 (Здравствена установа)

(1) Психијатријско лијечење дјеце с поремећајима у понашању, ментално оштећене или болесне дјеце, те ментално оштећеног или болесног лица, организује и спроводи здравствена установа.

(2) Присилни смјештај лица из става 1 овог члана спроводи се по одредбама овога закона.

Члан 11 (Електроконвулзивно лијечење)

(1) Електроконвулзивно лијечење може се примијенити само под сљедећим претпоставкама, које су постављене кумулативно:

а) на основу писменог пристанка лица с менталним поремећајима или ако га оно није способно дати, на основу писменог пристанка лица из члана 6 ставова 3 и 4 овог закона;

б) уз позитивно мишљење другог психијатра о потреби и посљедицама примјене таквог љекарског поступка;

ц) ако су претходно исцрпљене све остале методе лијечења;

д) ако је примјена наведених метода нужна за лијечење лица с менталним поремећајима, и

е) ако се не очекује да би примјена наведених метода могла имати негативне пропратне посљедице.

(2) Према лицу с менталним поремећајима које је присилно задржано или присилно смјештено у здравственој установи може да се примијени електроконвулзивно лијечење и без пристанка тог лица или лица наведених у члану 6 ставови 3 и 4 овог закона само уз одобрење Комисије за заштиту лица с менталним поремећајима и уз поштовање осталих претпоставки наведених у ставу 1 овог члана.

(3) Примјена лијечења из ставова 1 и 2 овог члана мора се увијек уписати у љекарску документацију заједно с писменим пристанком наведених лица и мишљењем другог љекара.

(4) Примјена психохирургије и кастрације није допуштена.

Члан 12 **(Биомедицинска истраживања)**

(1) Биомедицинска истраживања над лицима са менталним поремећајима могу се предузети само у сврху проучавања и лијечења менталних поремећаја, водећи се препорукама Хелсиншке декларације:

- a) ако нема друге одговарајуће могућности осим истраживања над људима;
- b) ако опасност од истраживања за лице с менталним поремећајима није несразмјерна користи од истраживања;
- c) ако је истраживачки пројекат одобрило Одјељење за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта БиХ, након независног преиспитивања научног значаја, важности циља и етичности самог истраживања;
- d) ако су лица која учествују у истраживању обавијештена о својим правима и правној заштити коју уживају, и
- e) ако су лица која учествују у истраживању дала свој писмени пристанак који могу повући у сваком тренутку.

(2) Биомедицинска истраживања над лицем с менталним поремећајима које није у стању да да свој пристанак може се предузети само уколико су уз претпоставке из става 1 тачака a), b), c) и d) овог члана испуњене још и ове додатне претпоставке:

- a) ако се очекује да ће резултати истраживања бити од стварне и директне користи за здравље тог лица;
- b) ако истраживање над лицима која су у стању да дају пристанак не би дало једнако добре резултате;
- c) ако су лица наведена у члану 6 ставовима 3 и 4 овог закона дала свој писмени пристанак, и
- d) ако се лице над којим се истраживање спроводи није изричито противило том или таквом истраживању.

(3) Биомедицинска истраживања над дјецом и малољетним лицима могу се предузети под претпоставкама из става 2 овог члана само уз одобрење Комисије за заштиту лица с менталним поремећајима и етичке комисије за ментално здравље.

(4) Биомедицинска истраживања над лицима која су на издржавању мјере безбједности чувања и лијечења се искључују.

Члан 13

(Рад ментално-здравствених радника)

(1) Ментално-здравствени радници су дужни да чувају као професионалну тајну све што сазнају или примијете током обављања својих дјелатности.

(2) Ментално-здравствени радници могу открити оно што су сазнали или примијетили у погледу ментално обољелих лица током обављања своје дјелатности, само уз пристанак тих лица или њиховог законског заступника.

(3) Ментално-здравствени радници могу и без пристанка лица с менталним поремећајима открити оно што су сазнали током лијечења и заштите тог лица:

- a) другом психијатру или доктору медицине ако је то нужно за пружање љекарске помоћи том лицу;
- b) службеним лицима у органима старатељства и другим органима управе када је то нужно да би она могла поступати у вези с лицем с менталним поремећајима на основу и у оквиру својих овлашћења, и то само онда када лица с менталним поремећајима нису способна да дају свој пристанак;
- c) ако је то нужно учинити у општем интересу или интересу другог лица који је важнији од интереса чувања тајне.

(4) Откриће се само они подаци који су нужни за остваривање сврха наведених у ставу 3 овог члана и ти подаци не смију се користити у друге сврхе осим оних за које су дати.

(5) Општим интересом или интересом који је важнији од интереса чувања тајне у смислу става 3 овог члана сматра се:

- a) откривање сазнања да лице с менталним поремећајима припрема почињење кривичног дјела за које је законом прописана казна затвора;
- b) откривање или суђење за најтежа кривична дјела ако би оно било знатно успорено или онемогућено без откривања иначе заштићених података;
- c) спречавање излагања другог лица непосредној и озбиљној опасности за његов живот или здравље;
- d) спречавање излагања лица с менталним поремећајем непосредној и озбиљној опасности за његов живот или здравље од стране другог лица.

(6) Службена лица из става 3 тачке б) овог члана дужна су чувати као службену тајну, све што се односи на лице с менталним поремећајима.

(7) Клинички и други материјали који се користе у предавањима или научним часописима морају прикрити идентитет лица с менталним поремећајима о којима говоре.

Члан 14 (Љекарска документација)

(1) Љекарска документација о лијечењу лица с менталним поремећајима доступна је искључиво суду за потребе поступка који је у току.

(2) Љекарска документација садржава само оне податке који су неопходни за остварење сврхе због које се захтијева њено достављање.

(3) Изјаве лица с менталним поремећајима садржане у љекарској документацији које се односе на почињење неког кривичног дјела не могу се користити као доказ у судском поступку.

(4) Подаци из љекарске документације који су потребни за остварење здравствене, социјалне, породичне, правне или пензијске заштите могу се дати за службене сврхе на захтјев органа надлежних за ту заштиту само уз сагласност лица с менталним поремећајима, а ако она нису способна дати сагласност онда само уколико се основано вјерује да се лица с менталним поремећајима не би противила давању наведених података.

(5) Сваки љекарски поступак мора се уписати у љекарску документацију с назнаком да ли је био предузет са или без пристанка лица.

Члан 15 (Одобрење психијатра)

(1) Психијатар може да одобри разговор лица с менталним поремећајима смјештеног у здравствену установу са овлашћеним лицима полиције, судијом и стручним лицима органа старатељства само ако то допушта здравствено стање лица с менталним поремећајима.

(2) Психијатар неће одобрити разговор који захтијева лице из става 1 овог члана с лицем које није способно да разумије стање у коме се налази, нити посљедице таквог разговора.

(3) Одлуку из ставова 1 и 2 овог члана психијатар је обавезан унијети у лљкарску документацију.

ПОГЛАВЉЕ III

Члан 16 (Добровољни смјештај)

(1) Лице с менталним поремећајима које је способно да разумије сврху и посљедице смјештаја у здравствену установу и које је на основу тога способно да донесе одлуку може се уз његов писмени пристанак, односно захтјев, а на основу упутнице о потреби смјештаја, смјестити у здравствену установу.

(2) Шеф службе, односно дежурни психијатар у здравственој установи у коју се смјешта лице из става 1 овог члана самосталним или независним прегледом утврдиће да ли се ради о лицу с менталним поремећајима код којег се одговарајући терапеутски успјеси не могу постићи лијечењем ван такве установе.

ПОГЛАВЉЕ IV

Члан 17 (Присилно задржавање и присилни смјештај)

(1) Лице с менталним поремећајима које усљед своје менталне сметње озбиљно и директно угрожава властити живот или здравље или безбједност, односно живот или здравље или безбједност других лица, и има апсолутну потребу за хоспитализацијом, може се смјестити у здравствену установу без пристанка, по поступку за присилно задржавање и присилни смјештај прописаном овим законом.

(2) Дијете, малољетно лице или лице лишено пословне способности може се из разлога наведених у ставу 1 овог члана смјестити у здравствену установу и без пристанка њеног законског заступника по поступку за присилно задржавање и присилни смјештај.

Члан 18

(Пријем у здравствену установу)

(1) Лице из члана 17 овог закона примиће се у службу здравствене установе надлежну према члану 9 ставу 1 овог закона на основу упутнице доктора медицине који није запослен у тој служби и који је то лице лично прегледао и написао прописану исправу о том прегледу.

(2) Образац исправе са одговарајућим садржајем из става 1 овог члана прописује шеф Одјељења за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта БиХ. У исправи морају бити наведени и образложени разлози због којих се присилно задржавање сматра нужним.

Члан 19 (Довођење у здравствену установу)

Лице с менталним поремећајима за које се основано сумња да може непосредно угрозити властити живот или здравље, односно живот и здравље других у посебно хитним случајевима дужна су овлашћена службена лица Полиције довести у здравствену установу.

Члан 20 (Задржавање доведеног лица)

(1) Психијатар у здравственој установи који прими лице на основу члана 17 овог закона дужан га је одмах прегледати како би утврдио постоје ли разлози за присилно задржавање.

(2) Када психијатар оцијени да не постоје разлози за присилно задржавање, лице неће бити задржано и љекар ће уписати своју одлуку о томе са образложењем у љекарску документацију.

(3) Када психијатар утврди постојање разлога за присилно задржавање, дужан је донијети одлуку о присилном задржавању која се са образложењем уписује у љекарску документацију.

(4) Психијатар ће ту одлуку саопштити присилно задржаном лицу на примјерен начин и упознати га са разлозима и циљевима његовог присилног задржавања, те с његовим правима и дужностима по овом закону.

Члан 21 (Обавјештавање суда)

(1) Здравствена установа која је присилно задржала лице с менталним поремећајима из члана 17 овог закона, дужна је о томе одмах, а најкасније у року 24 часа од доношења одлуке о присилном

задржавању, непосредно или путем електронских средстава комуницирања доставити надлежном суду на подручју на коме се налази здравствена установа, обавјештење о присилном задржавању заједно са љекарском документацијом о прегледу лица с менталним поремећајима са образложењем разлога за присилно задржавање.

(2) Здравствена установа дужна је обавјештење о присилном задржавању доставити у року из става 1 овог члана издаваоцу упутнице, законском заступнику присилно задржаног лица и Комисији за заштиту лица с менталним поремећајима.

(3) Образац са одговарајућим садржајем обавјештења о присилном задржавању прописује шеф Одјељења за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта.

Члан 22 **(Присилно задржавање добровољно смјештеног лица)**

(1) Поступак прописан чланом 20 ставовима 3 и 4 овог закона примјењује се и на лице с менталним поремећајима које се присилно задржава у случају када је већ смјештено на лијечење у здравствену установу уз његов пристанак, у случају да пристанак опозове, а под условом да су у међувремену наступили услови који одговарају условима за присилни смјештај, те на лице код кога су испуњени услови за присилни смјештај, које се на други начин нашло у здравственој установи.

(2) Рок од 24 часа за доставу обавјештења о присилном задржавању у случају из става 1 овог члана, почиње тећи од опозива пристанка смјештеног лица.

Члан 23 **(Поступање суда)**

(1) У поступку присилног смјештаја лица с менталним поремећајима у здравствену установу одлучује надлежни суд у ванпарничном поступку.

(2) У поступку за присилни смјештај јавност је искључена, уколико суд не одлучи другачије.

(3) Искључење јавности не односи се на законског заступника и адвоката лица с менталним поремећајима.

(4) Допустиће се да расправи буду присутна поједина службена лица која се баве лијечењем и заштитом лица с менталним поремећајима и научни радници, а уколико се лице с менталним поремећајима томе не противи, односно ако оно није способно да се противи, ако се томе не противе његов законски заступник или адвокат, може то допустити и њеном брачном другу и блиским сродницима.

(5) Лица која присутвују расправи упозориће се да су дужна као тајну чувати све оно што су на расправи сазнала, те на посљедице откривања тајне.

(6) Када надлежни суд прими обавјештење о присилном задржавању или на који други начин сазна за присилно задржавање, донијеће рјешење о покретању поступка по службеној дужности и поставити лицу пуномоћника из реда адвоката ради заштите његових права ако то оно већ није учинило, односно ако заштита његових права у поступку није обезбијеђена на други начин.

(7) Суд је дужан да испита све околности које су од значаја за доношење рјешења и да саслуша сва лица која имају сазнање о битним чињеницама.

(8) Уколико је то могуће и ако то неће штетно утицати на здравље ментално болесног лица, суд ће саслушати и то лице.

(9) Прије доношења одлуке о присилном смјештају или о отпусту лица с менталним поремећајима, суд је дужан да добије писмено мишљење једног од психијатара са листе сталних судских вјештака који није запослен у здравственој установи у којој се налази присилно задржано лице, о томе да ли је присилни смјештај у здравственој установи неопходан.

(10) Када одлучује о присилном смјештају дјетета или малољетног лица суд је дужан стручно мишљење добити од психијатра специјализованог за лијечење дјеце и малољетника, односно од психијатра који има искуство (дуже од 3 године) у раду с дјецом.

(11) Психијатар из става 9 овог члана даје суду писмено мишљење о потреби присилног смјештаја након што лично обави преглед лица с менталним поремећајима.

(12) По завршеном поступку суд је дужан одмах, а најкасније у року три дана, да донесе рјешење којим ће одлучити да ли се лице задржано у здравственој установи може и даље задржавати или ће се пустити из здравствене установе.

(13) О својој одлуци суд обавјештава орган старатељства.

Члан 24

(Присилни смјештај по одлуци суда)

(1) Ако суд одлучи да се задржано лице смјести у здравствену установу одредиће и вријеме трајања присилног смјештаја које не може бити дуже од шест мјесеци.

(2) Здравствена установа је дужна да суду, по потреби, доставља извјештаје о пројенама у здравственом стању задржаног лица.

Члан 25

(Продужење присилног смјештаја)

Ако здравствена установа утврди да присилно смјештено лице треба остати смјештено и након истека трајања присилног смјештаја одређеног у рјешењу суда, дужна је да 7 дана прије истека тога времена предложи суду доношење рјешења о продужењу присилног смјештаја који не може бити дужи од шест мјесеци.

Члан 26

(Рјешење о продуженом присилном смјештају)

(1) Рјешење о продуженом присилном смјештају суд доноси по истом поступку по којем доноси и прво рјешење о присилном смјештају.

(2) Суд је дужан рјешење о продуженом присилном смјештају донијети најкасније до истека претходно одређеног трајања присилног смјештаја.

Члан 27

(Достављање рјешења)

Рјешење се доставља присилно смјештеном лицу, његовом законском заступнику, блиском сроднику с којим живи у заједничком домаћинству, опуномоћенику, надлежном органу старатељства и здравственој установи у којој је лице с менталним поремећајима присилно смјештено.

Члан 28

(Право жалбе на рјешење)

(1) Против рјешења о присилном смјештају у здравственој установи и пуштања из здравствене установе жалбу могу изјавити здравствена установа која је задржала лице с менталним поремећајима,

задржано лице, његов старатељ и орган старатељства, и то у року од осам дана од дана пријема рјешења.

(2) Жалба не задржава извршење рјешења, ако суд из оправданих разлога другачије не одреди.

(3) Првостепени суд ће жалбу са списима без одлагања доставити другостепеном суду, који је дужан да донесе одлуку у року од три дана од дана пријема жалбе.

ПОГЛАВЉЕ V

Члан 29 (Отпуст)

(1) Поступак отпуста из једне службе здравствене установе добровољно смјештеног лица с менталним поремећајима истовјетан је поступку отпуста из друге службе здравствене установе осим у случају ако су наступили услови који одговарају условима из члана 17 овог закона. Тада ће се лице присилно задржати у складу с чланом 22 овог закона.

(2) У поступку отпуста из здравствене установе из става 1 овог члана лице с менталним поремећајем ће се упознати с могућношћу ванболничког третмана у Центру за ментално здравље.

(3) Присилно смјештено лице отпустиће се из здравствене установе одмах након истека времена присилног смјештаја одређеног у рјешењу суда о присилном смјештају.

(4) Суд може и прије истека времена одређеног за задржавање лица у здравственој установи, по службеној дужности, а на предлог одговорног љекара, или на захтјев задржаног лица, његовог старатеља као и Комисије за заштиту лица с менталним поремећајима да одлучи о отпусту лица из здравствене установе.

(5) Присилно смјештено лице може бити отпуштено из здравствене установе и прије истека судом прописаног рока, на захтјев задржаног лица, његовог старатеља или Комисије за заштиту лица с менталним поремећајима, ако се утврди да се његово здравствено стање побољшало у толикој мјери да су престали разлози за даљи присилни смјештај. О овој одлуци се обавјештава суд.

Члан 30 (Програм психосоцијалне подршке)

(1) Када у случајевима прописаним овим законом лице с менталним поремећајима треба отпустити из здравствене установе, а оно због свога психофизичког стања и услова у којима живи није способно да се брине о себи нити има лица која су по закону дужна и могу се бринути о њему, премјестиће се из здравствене установе у социјалну установу или укључити у програм психосоцијалне подршке.

(2) О премјештању из става 1 овог члана здравствена установа обавијестиће одмах суд који је донио одлуку о присилном смјештају или о отпусту, као и надлежни орган старатељства.

Члан 31 **(Припрема за отпуст присилно смјештених лица)**

Присилно смјештеним лицима здравствена установа може да одобри привремено одсуствовање или излазак из здравствене установе уколико се укаже потреба за медицинским третманом или потреба за процесом социјализације, који су неопходни да би пацијента припремили за његов отпуст.

ПОГЛАВЉЕ VI

Члан 32 **(Мјере безбједности и заштитне мјере)**

(1) Учиниоцу који је учинио кривично дјело или прекршај у стању неурачунљивости или битно смањене урачунљивости суд ће у кривичном, односно прекршајном поступку изрећи мјеру безбједности или заштитну мјеру, у складу са одредбама Кривичног закона Брчко дистрикта БиХ, односно Закона о прекршајима Брчко дистрикта БиХ.

(2) Извршење мјере безбједности и заштитне мјере из става 1 овог члана, спроводи се у складу са Законом о извршењу кривичних и прекршајних санкција Брчко дистрикта БиХ.

Члан 33 **(Извјештавање суда о спровођењу мјера)**

Здравствена установа која примијени мјеру обавезног лијечења и чувања има обавезу да сваких шест мјесеци процјењује стање психичког здравља лица и о томе извјештава суд који је изрекао мјеру.

ПОГЛАВЉЕ VII

Члан 34 (Физичка сила)

(1) Физичка сила у заштити лица с менталним поремећајима примијениће се у здравственој установи само када је то једино средство да се то лице спријечи да својим нападом не угрози живот или здравље другог лица или свој живот или здравље или насилно уништи или оштети туђу имовину.

(2) Физичка сила ће се примијенити само у мјери и на начин који је неопходан ради отклањања опасности изазване нападом лица с менталним поремећајима.

(3) Примјена физичке силе смије трајати само док је нужно да се оствари сврха из става 1 овог члана.

(4) Одлуку о примјени физичке силе или издвајања из члана 48 овог закона доноси психијатар, те надзире њену примјену.

(5) Трајање примјене физичке силе не може бити дуже од четири часа, осим у посебним случајевима када психијатар процијени да је неопходна дужа примјена физичке силе.

(6) У изузетним случајевима психијатар може донијети одлуку о продужетку примјене физичке силе, а не дужем од четири часа, односно у посебним случајевима – не дуже од времена неопходног да се оствари сврха примјене физичке силе.

(7) Када због изузетне хитности није могуће чекати да одлуку донесе психијатар, одлуку о примјени физичке силе или издвајања може донијети доктор медицине, медицинска сестра – техничар, који су дужни о томе одмах обавијестити психијатра који ће одлучити о њеној даљој примјени.

(8) Код употребе физичког обуздавања или при употреби стезуље код лица с менталним поремећајима обавезно је обезбиједити стално праћење тјелесног и менталног стања тог лица од стране стручног медицинског особља.

Члан 35 (Упозорење на примјену физичке силе)

(1) Прије него што се на њега примијени физичка сила, лице ће, ако је то с обзиром на околности случаја могуће бити на то упозорено.

(2) Разлози, начин и мјера примјене физичке силе, те име лица које је донијело одлуку о њеној примјени обавезно се уписују у лљкарску документацију.

(3) Родитељи малољетног лица с менталним поремећајима или законски заступник или старатељ лица с менталним поремећајима обавијестиће се о примјени физичке силе или издвајања.

Члан 36 (Поступање Полиције)

(1) Овлашћена службена лица полиције дужна су на позив доктора медицине пружити помоћ здравственим радницима при савладавању физичког отпора лица из члана 17 овог закона, али само док то лице пружа физички отпор те док се не обезбиједи збрињавање и отклањање непосредне опасности од тог лица.

(2) Када постоји непосредна опасност да ће лице с менталним поремећајима својим понашањем у здравственој установи напасти на живот или тијело неког лица или отуђити, уништити или теже оштетити имовину те установе, службена лица полиције дужна су на позив здравственог радника здравствене установе хитно пружити одговарајућу помоћ.

(3) Лице које је упутило позив из ставова 1 и 2 овога члана дужно га је накнадно у писменом облику образложити, те то образложење уложити у лљкарску документацију.

ПОГЛАВЉЕ VIII

Члан 37 (Комисија за заштиту лица с менталним поремећајима)

(1) Комисија за заштиту лица с менталним поремећајима оснива се на нивоу Брчко дистрикта БиХ за здравствену установу и нездравствену установу (затвор, притвор).

(2) Комисија за заштиту лица с менталним поремећајима прати спровођење заштите лица с менталним поремећајима независно од тога да ли су добровољно смјештена, присилно задржана или присилно смјештена у здравственој установи.

(3) Комисија за заштиту лица с менталним поремећајима састоји се од предсједника и три члана, и то: неуропсихијатра/психијатра, социјалног радника, дипломираног правника и психолога. Предсједник је обавезно неуропсихијатар/психијатар и не може бити запослен у служби установе над којом се врши контрола.

(4) Организацију, рад и финансирање рада Комисије из става 1 овог члана прописује градоначелник, на предлог шефа Одјељења за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта.

(5) Трошкови за рад Комисије из става 1 овог члана, падају на терет здравствене или нездравствене установе у којој се врши контрола.

(6) На све чланове Комисије се примјењује обавеза чувања професионалне, односно службене тајне у складу с чланом 13 овога закона.

Члан 38 **(Задаци Комисије за заштиту лица с менталним поремећајима)**

(1) Комисија за заштиту лица с менталним поремећајима има сљедеће задатке:

- a) унапређивати поступање према лицима с менталним поремећајима;
- b) пратити спровођење поступака прописаних овим законом и предлагати здравственој установи и надлежном органу управе мјере за отклањање уочених незаконитости;
- c) пратити поштовање људских права и слобода и достојанства лица с менталним поремећајима;
- d) по властитој процјени или на предлог трећег лица испитивати појединачне случајеве присилног задржавања или присилног смјештаја у здравствену установу, односно смјештаја дјецe, малољетних лица, лица лишених пословних способности, те пунољетних лица која нису способна дати пристанак;
- e) примати приговоре и притужбе лица с менталним поремећајима, њихових законских заступника, чланова породице, опуномоћеника, трећих лица или органа старатељства, те предузимати потребне мјере;
- f) предлагати надлежном суду доношење одлуке о отпусту из здравствене установе;
- g) сагледавати услове рада у здравственим установама и предлагати мјере за њихово побољшање.

(2) Комисија за заштиту лица с менталним поремећајима засједа једанпут мјесечно а најмање једанпут у шест мјесеци, те подноси

извјештај Одјељењу за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта БиХ, о свом раду и предлаже мјере за унапређивање дјелатности заштите и лијечења лица с менталним поремећајима.

ПОГЛАВЉЕ IX

Члан 39 (Здравствено-инспекцијски надзор)

Здравствено-инспекцијски надзор над спровођењем овог закона обавља здравствени инспектор на основу овлашћења утврђених Законом о здравственој заштити.

Члан 40 (Истраживачки пројекти)

Одјељење за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта БиХ одобрава и надзире истраживачке пројекте који се спроводе у здравственим установама.

ПОГЛАВЉЕ X

Члан 41 (Казнене одредбе)

Правно лице ће се казнити за прекршај новчаном казном од 2.000 до 10.000 КМ ако:

- a) прегледа или подвргне лице с менталним поремећајима љекарском поступку без претходног ваљаног пристанка, супротно члановима 6 и 7 овог закона;
- b) лицу с менталним поремећајима омета или ускраћује права из члана 8 овог закона;
- c) у лијечењу лица с менталним поремећајима поступи супротно члану 11 овог закона;
- d) предузима биомедицинска истраживања над лицима с менталним поремећајима супротно члану 12 овог закона;
- e) повриједи обавезу чувања професионалне, односно службене тајне супротно члану 13 овог закона;
- f) води и поступа с медицинском документацијом супротно члану 14 овог закона;
- g) добровољно смјести лице с менталним поремећајима супротно члану 17 овог закона,

- h) о присилном задржавању лица не обавијести надлежни суд у року од 24 часа од доношења одлуке о присилном задржавању, супротно члановима 21 и 22 овог закона;
- i) у року од 7 дана прије истека трајања присилног смјештаја не затражи од суда доношење рјешења о продуженом присилном смјештају лица, супротно члану 25 овог закона;
- j) не отпусти лице с менталним поремећајима истеклом трајања присилног смјештаја одређеног у рјешењу суда, супротно члану 29 ставу 3 овог закона;
- k) не отпусти лице по рјешењу суда којим се одређује превремени отпуст, супротно члану 29 ставовима 4 и 5 овог закона;
- l) злоупотреби овлашћења из члана 34 овог закона.

ТРЕЋИ ДИО

Члан 42 (Завршне одредбе)

Шеф Одјељења за здравство и остале услуге Владе Брчко дистрикта дужан је прописати обрасце, за које је овлашћен по одредбама овог закона, у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 43 (Ступање на снагу)

Овај закон (по усвајању) ће ступити на снагу осмог (8) дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Брчко дистрикта БиХ".

Босна и Херцеговина
БРЧКО ДИСТРИКТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
СКУПШТИНА БРЧКО ДИСТРИКТА

Bosna i Hercegovina
BRČKO DISTRIKT
BOSNE I HERCEGOVINE
SKUPŠTINA BRČKO DISTRIKTA

Број: 0-02-022-2/06
Брчко, 25. јануар 2006. године

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ

Проф. др Милан Томић

